

УДК 330.341

Т. Р. Шведа, Н. М. Шведа, к.е.н.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

T. Shveda, N. Shveda, PhD (Economics)

UKRAINIAN DIGITAL ECONOMY PECULIARITIES

Питання розвитку цифрової економіки в Україні є актуальним, тому що сьогодні відбувається перехід від сировинної, традиційної економіки до сучасного, високотехнологічного виробництва. Сучасні тренди дають шанс використовувати нові технологічні рішення для розвитку бізнесу і виробництва і відкривають великий спектр можливостей для регіонального, європейського та міжнародного співробітництва, яке в подальшому дасть змогу Україні вийти на європейський і світовий ринок. Цифровізація є інструментом економічного зростання шляхом підвищення ефективності, продуктивності та конкурентоздатності усіх структур.

Цифрова економіка – економіка, діяльність якої базується на застосуванні цифрових і обчислювальних технологій на базі ІТ-інфраструктури та систем зв'язку в усіх галузях діяльності людини. Цифрова економіка є сучасним трендом, який виник як результат останньої технологічної революції. Вона передбачає цифрове відображення різних сфер людської діяльності зі створенням при цьому значного економічного та соціального ефекту. На практиці цифрова економіка проявляється як споживчо-орієнтована економіка, тобто орієнтацією на кінцевого споживача. Для держави – це можливість надавати різного роду е-послуги, наприклад, це отримання громадянами довідок, запитів, заяв, відповідей на запити в електронному вигляді, навіть не виходячи з дому, електронні платежі тощо. Для бізнесу і звичайних громадян – це ринок миттєвих замовлень та необмеженого вибору товарів і послуг через використання онлайн-магазинів, інтернет-банкінгу, месенджерів чи соціальних мереж. Діджиталізація економіки відбувається як через цифрові реформи у сферах суспільного життя – освіти, медицині, публічному управлінні, так і безпосередньо в бізнесі.

Роль держави у впровадженні цифрової економіки подвійна. По-перше, як регулятора, що запроваджує та встановлює норми, принципи та основи співіснування організацій і споживачів цифрової економіки поряд із існуючими реаліями в державі, контролює та перевіряє методи використання е-товарів та е-послуг, проводить технологічні зміни, що сприяють закріпленню цифрових відносин між суспільством та владою. По-друге, держава може використовувати інтернет та інформаційні технології безпосередньо під час надання своїх послуг в онлайн-торгівлі, електронному врядуванні тощо.

В Україні прийнята Концепція розвитку цифрових компетентностей до 2025 року. Вона визначає виклики, які виникають в українському суспільстві стосовно розвитку цифрових компетентностей, вказує на шляхи їх подолання та окреслює бажані результати від реалізації концепції.

Концепція передбачає користь від підвищення цифрових компетентностей громадянам, бізнесу і державі. Для громадян, на думку урядовців, будуть такі переваги: можливість отримати доступ до безперервного навчання, бути більш конкурентоздатним на ринку праці, отримати переваги і комфорт при проживанні в цифровій країні, можливість отримувати набагато більше державних послуг, зменшити шкоду і ризики від користування Інтернетом.

Бізнес, на думку урядовців, при впровадженні концепції отримає такі переваги: можливість залучити більш висококваліфікованих працівників, можливість підвищити

продуктивність і ефективність бізнес-процесів через впровадження нових (цифрових) навичок, підвищити власний рівень конкурентоспроможності.

Держава, в свою чергу, на думку урядовців, може отримати синхронізацію з європейськими стандартами основних понять та вимог в рамках цифрових компетентностей, модернізацію усіх процесів державного управління, прискорення впровадження усіх інструментів електронної демократії та електронного урядування, зменшення цифрового розриву та гармонізацію національного цифрового ринку з ринком Європейського Союзу.

У середньостроковій перспективі Мінцифра очікує підвищення позиції України в таких міжнародних рейтингах, як Індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму за показником «Цифрові навички серед активного населення» та Індекс цифрової економіки і суспільства (DESI).

Що стосується основних результатів використання цифрових технологій бізнесом, то ІТ-індустрія вийшла на 2 місце в українському експорті послуг та його розмір дорівнює 20% загальної величини послуг. Для порівняння, у структурі експорту до Великої Британії понад 50% експорту – це експорт ІТ-послуг.

Індустрія інформаційних технологій дає понад 3% ВВП Україні. Згідно з даними НБУ, вітчизняна ІТ-індустрія за перше півріччя 2018 року принесла українській економіці 1,5 млрд дол. експортної виручки. Це на 29% більше показників 2017 року. Рівень зайнятості у галузі зріс у 2018 році на 30 тис. осіб.

У докризовому 2019 році експорт комп'ютерних послуг продемонстрував зростання на 30,2% порівняно з попереднім роком і склав \$4,2 млрд. Українська ІТ галузь у першому півріччі 2020 року відреагувала на глобальні економічні зміни сповільненням зростання з 30% до 24%

Проте за підсумками 2020 року головною позитивною та знаковою новиною для української ІТ-галузі стало продовження динаміки зростання експорту українських ІТ-послуг. У 2020 р. цей показник уперше в історії опинився на рекордній позначці у понад USD 5 млрд., що майже на 20% (USD 853 млн.) перевищує аналогічний показник попереднього року. Загалом, якщо порівнювати із 2013 р., то ІТ-індустрія з року в рік впевнено демонструє плюсову динаміку – наразі частка ІТ в загальному експорті країни досягла 8,3% (1,58% у 2013 р.).

В цілому в ІТ-рішення компанії вкладуть близько 3,9 трильйона доларів, що на 6,2% більше, ніж у 2020. Найбільше зростання прогнозують в сегменті розробки програмного забезпечення – інвестиції в нього на 8,8% перевищать показники 2020 року.

Кількість ІТ-фахівців в Україні зросла на 16% за минулий рік і у 2021 перевищила 213 тисяч.

При цьому з осені 2020 року в українській ІТ-сфері фіксували стрімке зростання попиту на ІТ-фахівців. Якщо в грудні, за даними анонімної платформи пошуку роботи в ІТ Djinni, було відкрито 16 тисяч позицій, то в травні 2021 цей показник перевищив 25 тисяч вакансій. В цілому, за останні п'ять років число пропозицій збільшилося на 30%, а спеціалістів – на 18%.

До 2024 року в сфері ІТ Україна сформувала амбітні плани: підвищити частку у ВВП країни до 10%, перевести всі публічні послуги для бізнесу та громадян в онлайн та допомогти шістьом мільйонам українців опанувати цифрові навички.

Отже, Україні поступово стає цифровою державою та великим експортером ІТ-послуг. Прискорення цифровізації українського суспільства є корисним і розширює можливості для всіх галузей економіки, для громадян і для самої держави. Разом з тим цифровізація України дозволяє не відставати від світових тенденцій, що ще більше зближує нашу країну із світовою спільнотою.